

Bástya vagy kapubejárat?

Magyarország a schengeni rendszerben – összefoglaló a MET kutatásáról

Magyarország 2007. december 21-én teljes jogúan csatlakozott a schengeni rendszerhez, ami látványos és pozitív változásokat hozott magával a magyar állampolgárok schengeni térségen belüli utazását tekintve. Ugyanakkor meglehetősen negatívan hatott a Magyarországgal szemben vízumköteles harmadik országból érkezőkre. A Magyarországi Európa Társaság csehországi, lengyelországi és szlovákiai partnerekkel¹ együttműködve a kérdéskör kutatásába kezdett és az eredményeket a „*Magyarország a schengeni rendszerben: Bástya vagy kapu?*” című jelentésében mutatta be, amelynek teljes szövege elérhető társaságunk honlapján.

Azon három állam közül, ahonnan a legtöbb, schengeni vízummal rendelkező látogató érkezik Magyarországra, egyedül Oroszországban nem figyelhető meg negatív hatások: ott a „C” típusú vízumok száma kissé nőtt: 2007-ben 53 639 „C” típusú vízumot adtak ki, míg egy évvel később 57 103-at. A másik két ország – Szerbia és Ukrajna – tekintetében a hatás negatív és drámai volt. Míg az előbbi állam esetében a kibocsátott „C” típusú vízumok száma 40%-kal csökkent (a 2007-es 150 755 darabról 91 366-ra 2008-ban.), addig Ukrajnában ez a csökkenés 47%-os volt (2007-ben 146 005 vízumot állítottak ki, ez a szám 77 256-ra esett 2008-ra). A negatív tendencia ebben a két államban már azelőtt is megfigyelhető volt, hogy bevezették volna a schengeni vízumot Magyarországra, de mostanra az ütem felgyorsult.

Ez a tendencia különösen akkor aggasztó, ha figyelembe vesszük a kormányzat azon erőfeszítéseit, amelyek arra irányulnak, hogy az e két utóbbi országban élő határon túli magyarok könnyebben kaphassanak vízumot Magyarországra. Ilyen törekvések például: a vízumkérelmek díjának az általános 60 euróról 35 euróra történő csökkentése (a Szerbiával és Ukrajnával kötött európai közösségi szintű vízumkönnyítési megállapodások alapján), a magyar igazolvánnyal rendelkezők vízumköltségeinek visszatérítése, illetve ezen felül 15 euró kifizetése a konzulátusra való utazáshoz, továbbá a magyar kisebbségi szervezetek ajánlólevelének elfogadása, konzulátusok nyitása a határ közelében, valamint a kishatárforgalmi egyezmény aláírása Ukrajnával.

A konzuli személyzet hozzáállását vizsgáló kvalitatív kutatás, valamint a dokumentumok és publikációk elemzése bizonyos régiók (pl. Észak-Afrika) relációjában alátámasztották a Magyarországról mint az EU védőbástyájáról kialakított képet, illetve kimutatták azt a felfogást, miszerint Magyarország a schengeni szabályok szigorú végrehajtásával, valamint azzal a gondolkodásmóddal, amellyel a hivatalnokok a vízumrendszert kezelik, Magyarország a „jó tanuló” magatartását tanúsítja a régi uniós tagállamok előtt.

A Magyarországi Európa Társaság általános emberi jogi megfontolásból aggodalmát fejezi ki a Magyarországra vízummal látogatók számának esése miatt. A gazdasági, tudományos és kulturális kapcsolatok gyengülése nyomán ráadásul Magyarország elveszítheti mindazokat az előnyöket, amelyeket akkor szerez, ha többen látogatnak az országba. Mindehhez hozzáadódnak a finansiális veszteségek, amelyek a nem schengeni országokból érkező vízumkötelezett látogatók kiaknázatlan turisztikai lehetőségeiből származnak. Magyarország ugyancsak elszalasztja azt a lehetőséget, hogy

¹ Külügyi Társaság, Prága; a Szlovák Külpolitikai Társaság Kutató Központja, Pozsony és Stefan Batory Alapítvány, Varsó

sokkal aktívabb szerepet játsszon a nemzetközi porondon, kihasználva vonzerejét olyan országok előtt, amelyek eddig nem láttak valós utazási vagy éppen befektetési lehetőségeket hazánkban.

Ezért a Magyarországi Európa Társaság a következő ajánlásokat teszi:

Statisztika

1. Minden vízumkérelemnek, beleértve azokat is, melyeket nem fogadtak el, a statisztikai adatokban szerepelniük kell.

Vízumkérelmek

2. Az elutasító határozatokkal szembeni jogorvoslat lehetőségét (ideálisan közösségi szinten) be kell építeni a vízumeljárásba.

3. Nyíljon lehetőség elektronikus úton történő vízumigénylésre.

4. A Külügyminisztérium írjon alá további kétoldalú ún. vízumképviselési megállapodásokat, amelyek lehetővé teszik, hogy ott, ahol nincs magyar konzulátus, más uniós tagállamok konzulátusain magyar schengeni vízumot igényelhessenek a kérelmezők, elkerülve a felesleges utazást.

5. A vízumdíjakat a lehető legalacsonyabb összegre kell csökkenteni.

Megközelítés

6. A Külügyminisztérium alkalmazottainak pozitív hozzáállást kell tanúsítaniuk a kérelmezőkkel szemben.

7. A Külügyminisztériumnak támogatnia kell egy olyan átfogó elemzést, amely a Magyarországra érkező látogatók – beleértve a vízummal rendelkezőket is – ittlétéből származó költségeket/jövedelmeket vizsgálja.

8. A vízumkönnyítési megállapodásokat felül kell vizsgálni. Ezek a megállapodások jobban megfelelnek a régi uniós tagállamok helyzetének/igényeinek, de nem illeszkednek a visegrádi országok korábban kevésbé megszorító vízumpolitikai gyakorlatához.

9. Magyarországnak támogatnia kell azokat a kezdeményezéseket, amelyek a jelenlegi schengeni vízumrendszer egyszerűsödéséhez vezetnek bizonyos országok esetében, különös tekintettel az EU keleti szomszédaira. Magyarország továbbra is aktívan lépjen fel a nyugat-balkáni államok vízummentességét előmozdítani hivatott ún. úti tervek gyors megvalósítása érdekében.

Budapest, 2009. június